

πολιτισμός

Αναδιφώντας το χθες 40 Σημαντικοί άνθρωποι-σπουδαίες ιδέες

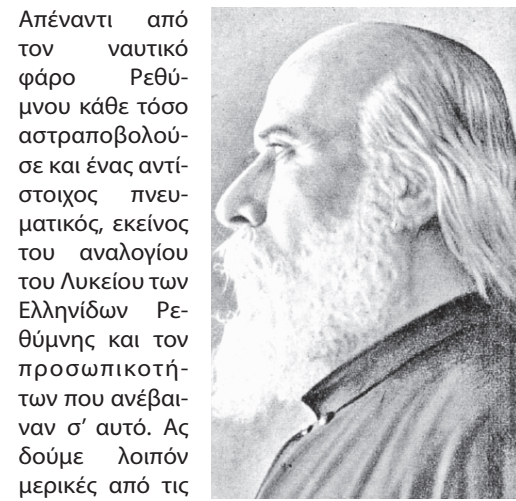
■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΑΔΑΚΗ*

Οι τακτικοί αναγνώστες της στήλης θα προβληματιστούν σήμερα, εφόσον είχε αναγγελθεί ότι θα συνεχιζόταν με το θέμα της ρεθεμνιώτικης εκπαίδευσης, οπότε βρίσκονται μπροστά σ' ένα εντελώς διαφορετικό θέμα. Δεν είναι όμως η πρώτη φορά που συμβαίνει κάτι τέτοιο, να διασπάται δηλαδή η συνέχεια ενός θέματος για να παρεμβληθεί ένα άλλο, περισσότερο επίκαιρο. Και επίκαιρη αυτή τη φορά είναι η διάλεξη με προβολή μου την προσεχή **Κυριακή 10 Δεκεμβρίου στις 7.30 μ.μ.** με θέμα «Σημαντικοί άνθρωποι-σπουδαίες ιδέες: αιμνηστοί ομιλητές που με τις αξέχαστες διαλέξεις τους λάμπρυναν το αναλόγιο του Λυκείου των Ελληνίδων Ρεθύμνης» στην αίθουσα του. Στην επιλογή του θέματος και στις πληροφορίες για την ανάπτυξη του πολύτιμη στάθηκε η βοήθεια της **Μαριέττας Ασημόμυτη-Εκκεκάκη**, την οποία και ευχαριστώ θερμά.

Με την ιστορία του Λυκείου είχαμε ασχοληθεί σε τρεις συνέχειες στο ξεκίνημα της επετειακού εκατοστού έτους, την περασμένη άνοιξη. Εκεί είχαμε τονίσει ότι δύο από τις σημαντικότερες προσφορές του ήταν αφενός η ανάδυση μέσα από τις γραμμές του άλλων συλλόγων (όπως ο Σύνδεσμος Διαδόσεως Καλών Τεχνών και η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ρεθύμνης) και αφετέρου η αναβάθμιση της πνευματικής ζωής του Ρεθύμνου μέσω των διαλέξεων που διοργάνωνε εξαρχής. Στην πραγματικότητα το Λύκειο είχε το ρόλο του «Λαϊκού Πανεπιστημίου» του Ρεθύμνου, και ιδιαίτερα κατά την πρώτη πενηνταετία της λειτουργίας του, όταν η πόλη μας ήταν πραγματική επαρχία και οι φροντίδες της επιβίωσης εκτόπιζαν τις -όποιες- πνευματικές ανησυχίες.

Απέναντι από τον ναυτικό φάρο Ρεθύμνου κάθε τόσο αστραποβόλουσε και ένας αντίστοιχος πνευματικός, εκείνος του αναλογίου του Λυκείου των Ελληνίδων Ρεθύμνης και τον προσωπικότητων που ανέβαιναν σ' αυτό. Ας δούμε λοιπόν μερικές από τις μορφές αυτές που το λάμπρυναν. Θα ξεκινήσουμε εφαρμόζοντας το γνωστό «εκ Θεού άρξασθαι», με πρώτο πρώτο δηλαδή τον τότε επίσκοπο Ρεθύμνης και αργότερα μητροπολίτη Κρήτης **Τιμόθεο Βενέρη**. Ήταν όντως ο πρώτος που δέχτηκε να δώσει διάλεξη στο νεοσύστατο Λύκειο το έτος 1918, με περιεχόμενο -όπως ήταν αναμενόμενο- θρησκευτικό. Επίσκοπος Ρεθύμνης είχε αναλάβει ο **Τιμόθεος** μόλις δύο χρόνια πριν και στον μητροπολιτικό θρόνο της Κρήτης ανέβηκε 15 χρόνια αργότερα, το 1933.

Δεύτερος ομιλητής της διετέλεσε ο φιλόλογος καθηγητής **Ευστάθιος Πετρολάκης**, στον οποίο αναφερθήκαμε πριν από δύο εβδομάδες. Στο Λύκειο έδωσε διάλεξη τον Απρίλιο του 1918 με θέμα «Η θέσις της γυναικός παράσπει τοις λαοίς από αρχαιοτάτων χρόνων». Έδωσε μάλιστα και μια δεύτερη διάλεξη με θέμα «Περί μουσικής», την οποία αγαπούσε βαθιά, όπως φαίνεται και από το γεγονός ότι συμμετείχε στην πρώτη επαγγελματική επιτροπή του Λυκείου για τη δημιουργία μαντολινάτας (του μεταγενέστερου ΣΔΚΤ, δηλαδή του Ωδείου).

Ένας άλλος εκλεκτός αγορητής ήταν ο **Μιχαήλ Πρεβελάκης**, φιλόλογος κι αυτός καθηγητής, στον οποίο επίσης έχουμε αναφερθεί. Μνημειώδεις θεωρήθηκαν και ήταν οι διαλέξεις που έδωσε με θέματα «Περί της Ιεράς Μονής Πρέβελης», «Γενικά γραμματικά από την ζωή του Ρεθύμνου κατά την τελευταία 40ετία» και «Περί ιδρύσεως, λειτουργίας, και διοικήσεως των κοινών της πόλεως Ρεθύμνης Καταστημάτων κατά την από του 1843-1892 πενηνταετία». Έδωσε όμως και άλλες διαλέξεις, με θέματα διανοημένα με χιούμορ, όπως «Η ωμορφιά στα δίποδα και στα τετράποδα».

Από το βήμα του Λυκείου πέρασε κι ένας συνονόματος, ο **Παντελής Πρεβελάκης**, ο σημαντικότερος λογοτέχνης που γέννησε ποτέ η πόλη μας, μετά ασφαλώς από τον **Γεώργιο Χορτάση**. Στο Λύκειο μίλησε τον Ιούλιο του 1932, επιστρέφοντας στη γενέθλια πόλη επτά χρόνια μετά την αναχώρησή του απ' αυτήν, με θέμα «Η ζωή και το έργο του Εμμανουήλ Βυβιλάκη». Θυμίζω ότι ο Βυβιλάκης λειτουργήσε ως ο καταλύτης της επέκτασης του εκπαιδευτικού δικτύου της Κρήτης.

Από το αναλόγιο του Λυκείου δεν θα μπορούσε να λείπει κι ένας Ρεθεμνιώτης με σπάνιο χιούμορ, ο **Στέλιος Δρακάκης**. Αν και επιστήμων χημικός, έμεινε γνωστότερος από την έκδοση της εβδομαδιαίας εφημερίδας «Αστραπή». Σε αντίθεση με ό,τι θα περιμέναμε, ότι δηλαδή θα μιλούσε είτε για τον Σωκράτη είτε για τον Ιούδα τον Ισκαριώτη, στους οποίους αναφέρονταν δύο από τα βιβλία του, αγόρευσε με θέμα «Η βυζαντινή ποίηση και λογοτεχνία».

Από τους ομιλητές δεν θα μπορούσε να λείπει κι ένας καλός φίλος του Λυκείου, ο **Εμμανουήλ Τσιριμονάκης**. Ήταν συμβολαιογράφος αλλά εξάσκησε το επάγγελμα του δικαστικού, διατελώντας και προξενικός πράκτορας της Ιταλίας στο Ρέθυμνο. Η πρώτη του διάλεξη είχε ως θέμα τη «Θεία Κωμωδία του Δάντε Αλιγκιέρι», η δεύτερη «50 χρόνια από το θάνατο του Βίκτωρος Ουγκό», η τρίτη «Ερως και γάμος», η τέταρτη «Ελεμπίρος Βενιζέλος» και η πέμπτη «Περί της γυναικείας φιλαρεσκείας και των καλλυντικών από των αρχαιοτάτων χρόνων!».

Δεινή ομιλήτρια του Λυκείου υπήρξε και η φιλόλογος **Δανάη Σταυρουλάκη-Φιλιώτη**, η οποία υπηρέτησε το Λύκειο και από τη θέση του μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου. Η πρώτη της διάλεξη δόθηκε με θέμα «Η εορτή της μητέρας», η δεύτερη με θέμα «Η ζωή και το έργο του Αδαμάντιου Κοραή», η τρίτη με θέμα «Η Καλλιρρόη Παρέν και τα δικαιώματα της Ελληνίδος», η τέταρτη με θέμα «Ο εθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός» και η τελευταία που εντοπίσαμε είχε ως θέμα τη «Συμβολή της Ελληνίδος μητέρας εις την πρόοδο του έθνους μας».

Από το προσκλητήριο του αναλογίου του Λυκείου δεν θα μπορούσε να λείπει και ένας ευπατριδής, όπως ήταν ο **Μάνος Τσάκωνας**. Η πρώτη του διάλεξη δόθηκε τον Ιανουάριο του 1937 με θέμα «Περί παθητικής αεραμύνης» και οι άλλες δύο πολύ αργότερα, τον Φεβρουάριο του 1961, με θέματα «Η ελευθερία, το περιεχόμενο, η έκτασις και η αληθινή έννοια αυτής» και «Ο Εθνάρχης Ελευθέριος Βενιζέλος».

Το αναλόγιο τίμησε όμως και μια από τις μεγαλύτερες πνευματικές μορφές που γέννησε ποτέ η Κρήτη, ο Επίσκοπος Κισσάμου και Σελίνο **Ειρηναίος Γαλανάκης**. Τον Δεκέμβριο του 1953 ο «ποιητής των ωραίων ψυχών» ανέπτυξε το θέμα «Φαινόμενα και τάσεις του σύγχρονου πολιτισμού» και επτά χρόνια αργότερα, τον Φεβρουάριο του 1960, επανήλθε με μια εξίσου ενδιαφέρουσα διάλεξη με θέμα «Το πρόβλημα της μοναξιάς του σύγχρονου ανθρώπου».

Η πιο παραγωγική ομιλήτρια του Λυκείου υπήρξε η **Κατίνα Βινδίνη-Χαλκιαδάκη**, που διετέλεσε για τέσσερις θητείες και αντιπρόεδρος του. Οι διαλέξεις της είχαν τους τίτλους «Για να ανοίξει ο δρόμος», «Madame Curie», «300 χρόνια από τον θάνατο του Blaise Pascal», «Μνήμη Γιώργη Καλομενόπουλου», «Ο Άλεξ Κάρελ, είκοσι χρόνια από τον θάνατό του», «Ταϊζέ, μια μικρή όαση στη Βουργουνδία», «Η ζωή και το έργο του Βισσέντζου Κορνάρου», «Τα πασχαλινά διηγήματα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη», «300 χρόνια από το θάνατο του Μολιέρου», «Η ζωή και το έργο του Γάλλου ιατροφιλοσόφου-βιολόγου Αλέξη Καρρέλ», «Albert Schweitzer» και «Ερωτόκριτος».

Από το αναλόγιο του Λυκείου δεν θα μπορούσε να λείψει και η επί σειρά δεκαετιών «ψυχή» του, η **Ιωάννα Βαλαρή**. Τον Μάιο του 1963 μίλησε με θέμα «Ο ρόλος της Γυναικας ως Μητέρας, και ειδικότερα η αφοσίωση και η προσήλωση στο καθήκον της Ελληνίδας Μητέρας» και τον Φεβρουάριο του 1972 η δέσποινα του Λυκείου έδωσε μια ακόμα πιο απαιτητική διάλεξη στους φοιτητές αμερικανικού κολλεγίου που επισκέπτονταν το Ρέθυμνο με θέμα «Τα κεντήματα και η λαϊκή τέχνη της Κρήτης».

Από το ίδιο αναλόγιο πέρασε και ο αιμνηστος **Γιώργης Εκκεκάκης**, αναπτύσσοντας το αγαπημένο του θέμα «Ρεθεμνιώτες, οι σκαπανείς της Ελληνικής Τυπογραφίας, πρώτοι δημιουργοί της έντυπης Νεοελληνικής Γραμματείας». Οι παλιότεροι του θυμώμαστε να απαγγέλει το γραμμένο σε αρχαιοελληνική γλώσσα επίγραμμα στο ανεπανήγητο **Μέγα Ετυμολογικόν**: «Κρης ο τορνεύσας, τα δε χαλκία Κρης ο συνεχής Κρης ο καθ' ένα στίχας Κρης ο μολυβδοχύτες Κρης δαπανά νίκης ο φερώνυμος αυτός ο κλείων Κρης τάδε Κρησίν ο Κρης ήπιος αγίοχος!».

Την προεδρία του Λυκείου των Ελληνίδων Ρεθύμνης αλλά και το αναλόγιο του τίμησε και η αιμνηστη **Μαρία Τσιριμονάκη**. Τον Μάιο του 1960 μίλησε με θέμα «Η Ημέρα της Μητέρας» και τον Φεβρουάριο του 1962 με θέμα «Πηνελόπη Δέλτα». Περισσότερα όμως για τη μεγάλη προσφορά της θα αναφέρω στην εκδήλωση που προετοιμάζουμε να πραγματοποιήσουμε την **Κυριακή 14 Ιανουαρίου 2018 στο Σπίτι του Πολιτισμού** η σημερινή πρόεδρος του **Φέφη Βαλαρή**.

Οι ομιλητές που τίμησαν το αναλόγιο του Λυκείου μέχρι σήμερα είναι περισσότεροι από 150. Καταγράφω ενδεικτικά μερικούς αιμνηστούς από αυτούς, πέραν των όσων ήδη αναφέρθηκα: **Αγαθάγγελος Νιβολάκης**, **Σταύρος Κελαϊδής**, **Ιωάννης Μουρέλλος**, **Νικόλαος Ανδρουλιδάκης**, **Μάρκος Πορτάλιος**, **Δημήτριος Σακρόραφος**, **Δημήτριος Διαφύρας**, **Βασίλης Λαούρας**, **Βαρβάρα Μαμαλάκη**, **Δημήτρης Μοάτσος**, **Θεοχάρης Σαριδάκης**, **Μαρία Πορτάλιου**, **Κώστας Απανωμεριτάκης**, **Μιχάλης Καυκαλάς**, **Γεώργιος Καψωμένος**, **Ειρήνη Μπριλάκη-Καβακοπούλου**, **Κίμων Frayor**.

Εξίσου πολλοί είναι και οι ζώντες. Στους παλαιότερους απ' αυτούς περιλαμβάνονται ο **Μίκης Θεοδωράκης**, ο **Γιώργης Αγγελιδάκης**, ο **Μαρίνος Γαλανάκης**, ο **Νικόλαος Μαρκαντώνης**, ο **Δημήτρης Αρχοντάκης**, η **Ελένη Μιχελιουδάκη-Ανυφαντάκη**, ο **Μιχάλης Τζεκάκης**, ο **Βαγγέλης Στεφανάκης**, ο **Ιορδάνης Δημακόπουλος**, ο **Θησέας Τσιάτσικας**, η **Σοφία Τριλιβα**, η **Ελευθερία Μανιουδάκη**, ο **Κώστας Μυιγάκης**, ο **Μιχάλης Πριναράκης**, η **Ελένη Δράγαση** και, βέβαια, μερικοί νεότεροι, στους οποίους θέλει να συγκαταλέγει τον εαυτό του και ο υπογράφων (στη φωτογραφία με την **Ιωάννα Βαλαρή** στο βήμα του Λυκείου).

Στη διάλεξη μου μεθούριο από το ιστορικό αναλόγιο του Λυκείου των Ελληνίδων Ρεθύμνης, η οποία θα είναι η τελευταία του επετειακού έτους, θα κλείσω εκκράζοντας την ευχή το ιστορικό για το Ρέθυμνο ίδρυμα να μπορέσει βρει τον βηματισμό του και στη νέα περίοδο που ανοίγεται μπροστά του, εξακολουθώντας να σκορπίζει πνευματικά φώτα σε μια πόλη που δεν φαίνεται να τα έχει πια τόσο ψηλά στην εκτίμησή της...

* Ο Χάρης Στρατιδάκης είναι Δρ Παιδαγωγικής-ιστορικός ερευνητής-συγγραφέας stharis@yahoo.gr

Έναντι Σχολής Χωροφυλακής

Νηπιακή εκπαίδευση

Τα σπήλαια του Ρεθύμνου

Παραδοσιακή Ρέθυμνο και θάλασσα αγγελιοπλαστική

Μνημειακά κενά

Το Ρέθυμνο του τρόμου

Η εκπαίδευση στο Ρέθυμνο

Κυκλοφορούν Οκτώ βιβλία του Χάρη Στρατιδάκη για το Ρέθυμνο